REUS ARTISTICH

ILUSTRACIÓ MENSUAL

ANY I — REUS, JULIOL DE 1890 — NÚM. 4

SUSCRIPCIÓ
Preu pera Espanya. . . 3 ptas. l' any.
ADMINISTRACIÓ
Carrer de Amargura – 15 – Reus.

SUSCRIPCIÓ
Preu pera l' Estranger. . 6 ptas. l' any.
DIRECCIÓ
Arrabal alt de Jesús núm. 3 – Reus.

JULI GUASCH Y AMIGUET

NASQUÉ EN REUS Á 8 DE DESEMBRE DE 1865 ; † Á 8 DE MAIG DE 1885

UAB
Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

SUMARI

TEXT.— *Historia del mes*, per A. Pascual.—*Nostres grabats.—Juli Guasch*, per Ramon Casals.—*Amors boscans*, (poesia), per Eugeni Mata.—*Lo Ceguet*, per Gonsalo Vehils.—*Bibliografia*, per P.—*Apuntes locals.—Advertencias.*

GRABATS.—*Retrato de Juli Guasch y Amiguet*, dibuix al llapis de R. Casals. — *Voltants del Llobregat*, — *Paissatje*,—*Marina*, — *Recolecció de la palla*,—*Alegoria de la Primavera*.—*Una máquina dels Directes*,—*La entrada de la finca*,—*Un apunte*,—*Arbreda de Santas Creus*: dibuixos de Juli Guasch.

HISTORIA DEL MES

Mes de Juny! Mes de promesas y d' amenasas, que marcas lo terme felís dels afanys del pagés ab las dauradas espigas que s' estenen per los conreuats camps, y bressas ab la dolsa perspectiva del retorn á la llibertat als claustrats colegials; ¡cuánts recorts evocas en ma memoria dels primers anys de ma joventut!

Aquell llibre de text, destrossat per las alegres barallas entre companys, mes que per lo fullejá del estudi; aquell llibre mil voltas abondonat per lo etern *ja 'm queda temps* de durant lo curs, en aquest mes parlava ab llógica pavorosa, devant de la amenassa del fruit insípit que podía brotar de no haverli tingut tot lo carinyo, que jo li havía promés, al obrirlo per primera vegada. —¡Si haguessis estudiat no més mitja horeta cada día! —¡Si haguessis escoltat la explicació del professor!—¡Si haguessis deixat las pedradas y 'ls passeigs!—¡Si fossis com fulano ó com sutano, models d' estudiants y víctimas constants de las tevas picardías!—¡Ah! quínas congoixas y quínas angunias! Seré devant dels pares, prometentlos formalment un éxit, la *rata* corría per dins y 'm semblava, per la angunia que sentía, que aquells dias la calor s' havía despertat en sech.

Aixís arriba lo mes de Juny per los estudiants que tenen cor y amor propi, terrible y amenassador fins passats los examens, que si 'ls corona l' éxit, recompensan tots los afanys ab la explossió de carinyo familiar que mereix la victoria; mústich y trist si s' ha de comensar de nou la mateixa asignatura del hivern.

¡Pobres estudiants! Lo calvari de la vida aquí comensa y del temps perdut ó aprofitat lo rastre ne quedará tota la vida, perque la fesomía propia y la individualitat se forman en los estudis y 'ls hábits contrets en la joventut ja raras vegadas per may mes se logran deixar.

***

La vida es un teixit de recorts; ells omplan la nostra existencia y la sembran de xocants contrasts; d' ardentas llágrimas, que creman las galtas, com de riatllas boijas qu' omplan de llum lo cor. Per aixó lo dolor es mes durader y 's graba mes fort en la memoria;..... lo riure es curt; lo goig mateix no permet recordarlo ab igual intensitat, puig si una perdua ó una desgracia se sent sempre, una alegría se recorda acompanyada de la certa amargor de haver ja passat.

En aquest mes de nits hermosas, curtas y frescas, estrelladas y blavas, plenas del perfum de las plantas y dels cants dels moixons, ¡qu' es dolsa la vetlla de San Joan, si glateix lo cor amorosament y entre l' espessor de l' arbreda pot passejarse ab la estimada! Lo cel brillant de llums, la terra coberta d' esplendent vejetació, los nius en los arbres, lo vent que petoneja lo fullám, las flors qu' embalsaman l' aire, tot respira, tot se mou, tot té vida; arreu se sent un cant d' amor; una forsa de fecundació corra per la naturalesa; las larvas se converteixen en papallonas, las flors en fruits y 'l sol vigorisa ardent la terra. Tal escenari convida al home á estimar, á buscar sa companya, per fer lo niu de la vida, pera constituir una familia propia, que comparteixi las sensacións y sentiments, las penas y alegrias que amargan y endolsan alternativament la existencia.

Cuan en la nit de San Joan se corra per lo camp en busca d' ilusions y d' accidents imprevistos, trobant arreu jochs y alegría, cants y riatllas, fochs y gatzara, no 's pensa pas en aquestos problemas de la vida, pero se sent inconscientment la necessitat d' estimar y d' estrenyer la má d' una verge, que fassi vibrar d' amor tot nostre ser. Aixís senten las melancólicas parellas, que 'n nits de blanca lluna vagan, estretas y silenciosas per los camps, sentint las fibladas del deu cego.

***

¡Oh recorts de la juventut! Las ilusións dauran la existencia dels primers anys de la vida; fácilment s' entussiasma lo cor; la esperansa es hermosa de color, com l'arch iris, y las mes graves preocupacions se fonen com bolva de neu al primer raig del sol. Sols en aquells anys se pot parlar de poesía. Després s' apren á coneixer la enveja dels cors; la lluyta per la vida, ab los paranys que crean interessos oposats, amargan la existencia y 'l camí pla que 's recorría rient, se troba de sopte erissat d' obstacles y, voltat de precipicis y la pujada se fa mes pesada cada dia. Emblema del ideal que fuix sempre devant de l' home son las preocupacións y cuentos que 's perpetuan á través las rassas y las centurias en aquesta vetlla de San Joan. Tal,

UAB Biblioteca de Comunicació

per exemple, aquella ficció d' anar á cullir la flor de la falguera á las dotze de la nit, qu' es, se diu, cuan floreix y grana tot á l' hora y cual llevó fá la felicitat del que la pot recullir.

***

Ben amargas devian ser las desilusións d' Horaci Lengo: cada cuadro seu era un poema d' amor y poesía; las flors, los tapissos y 'l coloms eran las riatlleras notas que brotavan de son pinzell, iluminats per lo fondo de un cel blau y las blancas parets banyadas per lo sol riatller. Aixís lo que eran penas en son cor, degué traduirlas en las alegres composicións, que 'l cromo s' ha encarregat de vulgarisar.

Madrit entretant se divertía, organisant festas y atractius pera los forasters, abans de que los seus habitants ne fugissin pera estiuejar. Lo *carroussel;* la manifestació del comers; la florida, especie de berenar ó *suquet* imitat de la festa romana, que celebran los artistas disfressantse pera formar pintorescas cabalgatas, de tot hi ha hagut.

¿No han reparat la diversa manera com tractan los madrilenys als forasters, diferent de totas las demés poblacións? Mentres arreu reben alabansas y se 'ls festeja com se deu als hostes, allí se 'ls ridiculisa: *isidros* y *provincianos* serveixen pera caricaturas y ditxos en los diaris y 'ls mateixos noms ab que se 'ls designa prova la consideració que se 'ls té.

***

Las probas del ictíneo Peral han donat un resultat no tan satisfactori com esperavan certs exaltats, cuals boigerias y exageracións patrióticas fan riurer, pero han obtingut un éxit suficient pera que 'ns alegrém dels resultats dels estudis del ilustre oficial de marina. Peral, tal com éll ha plantajat lo problema, ha conseguit lo que nostre paysá Monturiol, ab elements menos moderns, lográ en altre época. L' ensaig no deu abandonarse, com se feu ab Monturiol, perqué las ideas del inventor se millorarán ab modificacions y estudis continuats, y tal volta pugan un altre dia donar tota la gloria del éxit á aquí avuy té dret á la estima, á la ajuda y al encoratjement de tota la nació.

***

Las exageracións del entussiasme popular á favor de Peral nos recordan las que rebé en distint ordre d' ideas lo sabi Dr. Ferrán.

Al trobarnos ab la invasió del cólera que, de procedencia inexplicable, ha aparegut en la provincia de Valencia hi ha hagut tanta fredor per los invents de Ferrán, com hi hagué exageració avans. Es així lo nostre poble: pren foch com la pólvora, la flamarada ilumina un moment l' espay, pero no queda caliu, no quedan brasas; la forsa del ardor irreflexiu sols es comparable á la falta de constancia y energía.

¿Per qué ab totas las precaucións imaginables, no 's podrá permetrer á dit metje lo continuar los experiments y examinar los resultats de son sistema? ¡Bah! ja 's recordarán d' ell temps á vindrer, si un altre dia queda lo convenciment de la bondat del seu sistema: á las horas no faltarán biografias y alabansas pel home avuy desvirtuat.

***

No hi ha res qu' emborrachi tan com la popularitat y 'l poder: proba de que no 's pot viurer sense éll, cuant si está habituat, n'es lo Príncep de Bismarck, que no 's pot resignar á estarse quiet y á no influir en la marcha de la política d' Alemania. L' anyoransa del poder en aquest home es una contradicció ab l' energía que se li suposa, perque no saber dominarse á si mateix, no saber ressignarse á una vida passiva, denota forsa en las passions, no en la voluntat. Pero per altre part, lo que succeeix á Bismarck es natural: perque ¿cóm trasplantar de soca y arrel á un arbre vell? ¿cóm deixar la casa després de haverla pujada ab sa política forta y segura fins á acabarla? ¡Pobre *canciller de ferro!* Com deu rovellarse allá en las sevas terras senyorials, jutjant ab amarga crítica los fets del seu succesor y trobantse impotent pera desbaratarlo ab son bras, avans tot poderós. Axís son las glorias humanas: com mes alt se puja, mes fonda es la caiguda.

A. Pascual y Cugat.

NOSTRES GRABATS

Tots los d' aquest número pertanyen al malaguanyat artista que estém en la convicció hauría sigut altre gloria pera la nostra localitat. Es com un pom que sos amichs dedican al qui jove y plé d' ilussions feya las delicias dels qui l' escoltavan ab alegre conversa, sempre barrejada d' amargas consideracions. En Guasch fou una planta que, exuberant de forsa y de vida, creixé massa depressa: lo seu cap era de un artista madur y 'l seu geni s' exasperava de no poder executar tot lo que sentia. Tenia una repugnancia gran contra tots los que sens talent volian pintar y 'ls crucificava ab la seva franquesa, plena de bon sentit.

En los dibuixos que avuy publiquém d' ell s' hi veuhen tots los géneros que abrassava y en tots élls aquesta nota sentida, qu' es la reproducció veritable de la naturalesa, pero sorpresa en lo moment que reflecta los sentiments del artista.

***

Lo paissatje que va en la plana 40 es una mostra del bon camí que porta la foto-gravura en la imitació perfecta del dibuix.

Efectivament, no cal mirárse'l ab perfecció pera coneixer la netedat en la reproducció y 'l bon cliché que

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

VOLTANTS DEL LLOBREGAT, PER J. GUASCH

PAISATJE, PER J. GUASCH

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

MARINA, PER J. GUASCH

RECOLECCIÓ DE LA PALLA, PER J. GUASCH

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

'n ha sapigut treurer nostre inteligent grabador J. Casals del dibuix que li vam fer entrega.

Treballs com aquestos honrán al dibuixant, pero també hi té la seva part l' entés mecánich que per medi de combinadas manipulacions alcansa una semblansa tant aproximada del original.

***

La «Alegoría de la primavera», que publiquém en la doble plana, es una de las mes bonicas composicions d' en Juli. Aquell primer tebi ventijol, que mou la sava de la vida ab mes ardor, com mou las fullas dels arbres y rissa l' aigua dels estanys; aquells primers sols que dauran los brots dels arbres y acalentan suaument la pell; aquell despertar de la naturalesa y esclatar de las primeras flors conmovian al artista y li inspiraren aquesta dolsa página, plena d' esperansas y mostrant la potent execució del dibuixant.

***

Com bon reussench, en Guasch s' entussiasmá á la vista de la primera locomotora dels directes, tan nova de forma, tan americana, casi diriam tan artística, perque trencava la monotonia del mateix modelo may variat en son conjunt del invent de Watt y Stephenson ¡Quí no la recorda la alegría y la passió per la línea d' «Gumá» que hi havía á Reus perqué 'ns lliurava d' aquella especie de «portasgo» de Tarragona, ahont devia trasbordar, passant per demunt de la negra pols del port, tothom qui 's dirigia á la capital! Tal era lo entussiasme d' aquella época que 's resignavan molts passatjers ab las tribulacions y amohinos del viatje en cotxe de Calafell al Vendrell, no mes que pera poguer anar ab lo directe.

***

Alguns dels masos de nostre Camp tenen una «Entrada á la finca», tal com la va dibuixar en Guasch: una porta ab retxa tosca y un caminal vulgar. Y no obstant, á sa visita se sent aquesta afecció de tot reusench per lo «trosset», afecció típica de la nostra gent, lligada ab las emocions de la nostra vida, perque allí havém esperat cent voltas lo carret que portava á la nina dels nostres ulls, allí havém fet los alegres berenars ab los companys y allí havém passat las dolsas y frescas nits del estiu, arramblats á la parra que 's brincava del pes dels vermells moscatells.

***

Encare que breument no podém deixar de parlar del «Apunte al llapis», y de aquella escena tan movimentada de la «Recolecció de la palla», ni del «Paissatje del Llobregat», ab sos matissos tan veritables y naturals, ni de l' «Arbreda de Santas Creus», lloch plé de recorts patriótichs, de tranquila soletat y de dolsa estada, ahont lo remor de l' aigua y 'l bressar de las ramas inclina á la meditació: ¡que n' es de riatller lo Gayá saltant entre pedras netas y lluentas y voradas de vert intens! ¡cóm devia respirarhi ab gust lo pobre Guasch, y cóm devia sentirshi goijós y alegre!

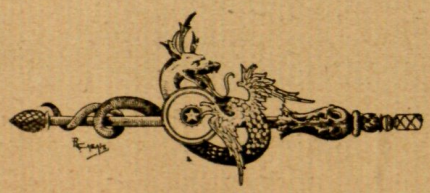

JULI GUASCH

L'amich del cor; lo company inseparable d' excursions y estudis; l' artista que desde son comens ja era l' admiració dels aficionats al dibuix y feya, mes tart, esperansar un paissatjista de primera nota als inteligents en l' art de Fortuny y Calam, fá cinch anys que ha desaparescut d' entre nosaltres.

Dotat del geni que marca com estels als grans artistas, prompte las sevas aptituts se desarrollaren sens necessitat de seguir cap escola. Sols uns dos anys duraren sos primers estudis en la Academia de Bellas Arts de Barcelona, ja seguint los exercicis de copista, ja apuntant del natural, en las excursions, que á fí de vigorisar los estudis de sos deixebles, los acostumava lo senyor Rigalt, director de aquella Academia: mes ben prompte 's neguitejá de tot fre y ab verdader criteri estétich comprengué que no eran los exercicis metódichs y amanerats de la Academia los que convenian á las sevas inclinacions. Y tan pera que alcansés un impuls propi é individual la seva fantasia, com pera donar mes esbarx y atreviment á la seva execució, en Guasch se decidí á llansarse de plé en plé á l' estudi de la naturalesa, deixant desde las horas

UVB Biblioteca de Comunicació

l' estil académich y convencional, que's nótava en las sevas primeras produccions.

Aixis li veyém transmetre en lo paper ó la tela los postas de sol de falaguers y enllurnadors matissos; lo bonich colorit de las arbredas y las valentas siluetas dels caserius llunyans. Tot lo que se li presentava á la vista, impresionantlo en son temperament d' artista, tot ho copiava ab esbarx, realment, sense por, com qui ja fa anys qu' executa del natural y está segur de traduir fidelment lo que sent y lo que veu.

Gracias á la constancia en l' estudi; gracias á la comprensió privilegiada que tenia de veurer del natural, va lograr poguer transmetre en la cosa representada, la factura mes realista de la escola moderna. Aquesta facultat, acompanyada ab lo seu estil propi en la manera de trassar lo paistatge, li creá un bon nom entre la crítica dels inteligents, cuan encare en prou fenyas li apuntava lo bigoti, sent merescuda la fama que alcansá tan jove, com justa recompensa de sos assiduos traballs.

Lo dibuix al carbó, la pintura á l' acuarela y al oli foren los procediments de que's valgué pera reproduir á la naturalesa y desarrollar las acertadas concepcions que llampaguejavan en sa pensa creadora. Lo paissatje, la nota *veritat*, natural, *croquisada* en un apunte rápit; las llunyanas siluetas d' esquálits arbres; los cels brumosos, las llargas veredas, los efectes de l' aigua entollada, ab son vert fosch, destacantse dels núvols de plom; las fullas secas y arrugadas de la tardor rodolant en los camins fangosos; los ultims termes, que 's perden entre la boira vaga, indecisa, reflectada per l' aigua de las roderas; totas las notas de la gama trista, que invadia la seva naturalesa, se veyan per éll traduidas, inspirant un sentiment intens y fondo de poesia melancólica, d' indefinible sufriment, com si l' ánima de l' artista presentís la seva próxima fí; com si simpatisés en la destrucció de la bellesa del camp per los frets primarenchs y las plujas glassadas de Desembre, que 'l feyan sofrir també á éll, flor massa prompte oberta als temporals del mon.

Pero també, de vagadas, cuan sentía un paréntesis de alegría, brotavan de son pincell las netas marinas, ab sos blanchs velams, plenas de riquesa enlluernadora, de colors assoleyats, de suau oleig; batenthi la llum de plé á plé, reflectant lo puríssim cel en las blavencas aiguas y sent com una sensació de goig dolcíssim y d' esperansa llunyana.

En Guasch no va ser dels pintors adotsenats, que sols se fixan en aglomerar assumptos y objectes pera obtindrer un tot sens sentiment: á éll li bastava trassar pocas y sentidas ratllas pera obtindrer un conjunt plé de armonia. Son estil se distingeix per ser éll lo dibuixant de lo exquisit y de lo elegant en lo mes senzill apunte, incapás de fixarhi una nota discordant ó de retratarhi lo vulgar y rastrer.

Los dibuixos que avuy publiquém no son pas los mellors qu'éll va executar en sa curta carrera artística: son los que havem pogut reunir entre 'ls molts que feu pera las Ilustracions y alguns altres que 'ns havem proporcionat, de entre los que 's conservaban inédits.

Qui no tingui una educació artistica sólida ó un sentiment ben depurat de la bellesa, de segur que sols veurá en las produccions d' en Guasch un paissatje mes ó menys gran y mes ó meny acabat. Pero los amants de l'art, los qui s' interessan en l' avens de la pintura, que parla al cor, compendrán lo que 'n Guasch valía y disfrutarán ab las bellesas qu' enclouen los dibuixos d' aquest número. L' esperit observador pot compendrer la naturalitat y conciencia ab que están estudiats los mes insignificants detalls, que aparentment semblan tractas ab descuit y com posats ab sencillés artística: alguns, en cuatre ratllas mitx trassadas y uns cuans batiments posats arreu, com si sols umplissen espay, arriban á formar un conjunt armónich, que captiva y atrau.

Per això deya mol bé lo senyor Reig y Vilardell en sa important revista «Art y literatura» que al morí Juli Guasch «la dalla de la mort, ab indomable furia, arrancá una de aquellas flors, que ab mes flaire de gloria aromatisavan lo camp de l' art».

R. Casals.

AMORS BOSCANS

DIÁLECH

Ja 'l sol los monts ilumina
Ab los bells raigs de la aurora
Y ab lo remat se encamina
Dintre del bosch, la pastora.
Una volta al bosch ha entrat
L' oreig la remor li envía
D' un pastor que altre remat
Com ella al bosch també guía.
—Deu te guart, Pastora bella
La del mon la mes hermosa,
Ell li diu, y respon ella
Ab paraula vergonyosa:
—Hermosa m' han dit que soch
Y 'm temo que os enganyeu:
Voldria, sí, serho un poch
Cada volta que 'm parleu;
Puig no sé quin dols afany
Arrenca pena al meu cor
Que sento un neguit estrany
Que m' atormenta.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

ALEGORÍA DE LA PRIMAVERA, PER J. GUASCH.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

—Es amor
—Amor hau dit?
—Si, Pastora
—Y qu' es amor?
—Lo que sents.
Aixó mateix que á tot hora
Te encanta, si be no entens;
Es la llum que cada día
Tan al matí com al fosch
Ab lo cor plé de alegría
Fa que 'ns ajuntem al bosch;
Es lo rumor del oratje
Que arriba fins á ta orella
Quan ficada en lo boscatje
Sents del meu remat la esquella;
Es aqueix pintat rubor
Que 'l teu pur semblant colora;
Es la ilusió que 'l teu cor
Acaricia, cuan no anyora;
Es la rialla puríssima
Que sens dols y sens agravis
Me dedicas feïcísima
Tenyint de carmí 'ls teus llavis;
Es en fí, bella Pastora,
La ausencia de tot quant viu;
Es llágrima si 'l cor plora;
Es ditxa si 'l cor somriu.
—Si aixó es amor vos dech dir
Que amor sento bon Pastor,
Puig cuan vos miro venir
Bat mes depressa mon cor.
Me parleu y 'l vostre accent
Me te dolsament sospesa
Goso en mitj del sufriment
Y estar lluny de vos me pesa.
Jo de nit al retirá
Desitjo vinga la albada
Y cuan la aurora se 'n vá
Ja sospiro la vesprada,
Nit y dia matí ú tart
Sempre 'l pensament vos crida,
Y al donarme 'l Deu te guart
Sembla que 'm doneu la vida.
Si aixó es amor bon Pastor,
Dieume: ¿cóm ha nascut?
Qui 'l ha portat al meu cor?
¿Cóm arrelarse ha pogut?
Com sens que jo 'l demanés
Ha fet presa del cor meu?
Dieume Pastor lo que es
vos que sembla 'l coneixeu.
—Com tu, jo, Pastora hermosa,
Lo conech desde fa poch
Y sols se d' ell una cosa:
Que crema molt mes que 'l foch.
Sé que un dia á la tardor
Vaig trobarte aquí sentada
Y que de prompte en mon cor
Vaig sentir dolsa fiblada;
Sé que desde aquell moment
No hi ha pau en mon esprit;
Sé que sempre 'l pensament
Te dirijeixo ab dalit;
Sé que goso de ventura
Cuan los meus suspirs aculls;
Sé que tota la hermosura
Del mon, la trobo en tos ulls;
Sé que per tu donaría
De la fortuna 'ls bells dons;
No un mon per tu jo voldria
Voldria per tu cent mons.
Sé que felís en ma sort,
Es ma ventura beneida
Y fins sé que 'l teu amor,
Desde avuy, me dona vida.
—Lo meu amor haveu dit?
—Sí, Pastora, 'l amor teu
Que espero será beneit
Com es pur als ulls de Deu.
Vina, acostat, que desde ara
Sens temor puch adora 't:
Deix que 't digui cara á cara
Lo que tinch al cor guardat.
—Qué voleu?
—Oume, Pastora
La dels sedosos cabells,
La del mon mes seductora,
La dels ulls negres com bells,
La del bosch la maravella,
La del cor enamorat,
Sent mes ignoscent ovella
Que Deu al mon ha enviat:
Si com jo penso, Pastora,
Sospiras per un Pastor,
Ell á tu també te adora:
Beneit sigui l' amor.
—Beneit, sí, respon ella,
Y lligada ab tendres llassos
Se sent la Pastora bella
Felís del Pastó en los brassos.

—

Lo sol lo cuadro ilumina,
La ovella bala joyosa,
La brisa ab flaire divina
Corra pel bosch capritxosa,
Las aus dintre 'ls nius refilan,
Lo riu mansament murmura,
Las flors son bálsam destilan,
Tot respira allí ventura,
Cels y terra ab tendre anel
Dels pastors l' amor ne cantan
Y fins los angels del cel
Diuhen que al passar, si hi encantan.

EUGENI MATA.

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca

LO CEGUET

So cego de naixement.

Premiat ab medalla d' or en los jochs florals de Provensa.

Son nom, inseparable amich de la miseria, son violí y ma jermaneta, es l' única herencia que 'm deixá 'l meu pare.

De la mare may n' he sentit resar res.

De la Roseta, ma jermana, dihuen los que hi vehuen qu' es molt bonica; aixís deu esser á jutjar per sa veu dolsa y melodiosa com la que dehuen tenir los ángels.

¡Pobreta! si no fos per ella, cuántas vegadas hauria pensat en la mort !peró es tant bona, m' acompanya sempre ab tant cuidado y 'm fa tant dolsas caricias, que més d' un cop fins m' han fet oblidar ma desventura.

***

Me dihuen Joanet.

Jo so lo conegut de totom menys de mi mateix: jo no 'm conech ni *de vista*.

Dels meus vehins y de molts que no ho son conech los noms y fins se si es lluny ó aprop lo sant de cada hú d' ells, sense preguntarho.

¡Oh poder de la gana!

Los dias de sant Joseph, sant Joan y sant Jaume los sento d' una hora lluny,

Son pera mi los de mes feyna.

En semblants diadas no reposém pas jo y mon violí.

¡Si 'n fem de visites!

¡Si 'n rebém de desenganys!

Sort que may falta algun bateig, casament ó ball ahont dar á coneixer nostres habilitats y una vegada mes nostra miseria.

Lo restant del any, ningú 'ns veu en lloch, mes que de nit.

Durant lo dia, mentres jo endolceixo mas penes amanyagant mon violí, mentres ab ell ploro aquesta sang que surt del cor y 'n dihuen llágrimas, mentres en ma cambra arrenco de sas cordes armoníes de suavíssima tendror, tristes, sí, molt tristes, casi tant com jo mateix; Ella, la Roseta, capta per carrers y plassas, capta una almoyna pera no morirnos de fam.

¡Pobre germaneta meva! pot ser, puig es tant petita, encar no 's ha donat compte de la nostre dissort.

¡Deu meu! si pot ser, que no 'n tinga may esment.

***

Quan la nit embolcalla ab son negre mantell la terra, cuant tothom se 'n va *á retiro*, nosaltres sortím del nostre niu pera comensar la tasca de tots los dias.

Moltas vegadas, dejú encara, agafo 'l violí, mon amich de sempre, testimoni mut de ma trista vida, la cadireta d' estisora, almoyna de una bona ánima, que Deu tinga en sa santa gloria, y la má de la Roseta que poch á poch me concondueix al centre de nostres operacions.

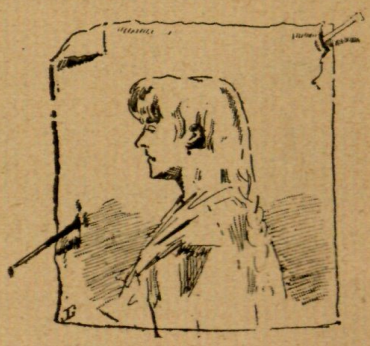

Allí, una vegada estirat lo mocador en terra, y assegurat lo barret perque una retxada de vent no se 'l emporti, mentras jo trempo las cordas, Ella s' assenta y apoyant son hermós

Biblioteca de Catalunya i Hemeroteca General

UNA MÁQUINA DELS DIRECTES, DIBUIX DE J. GUASCH

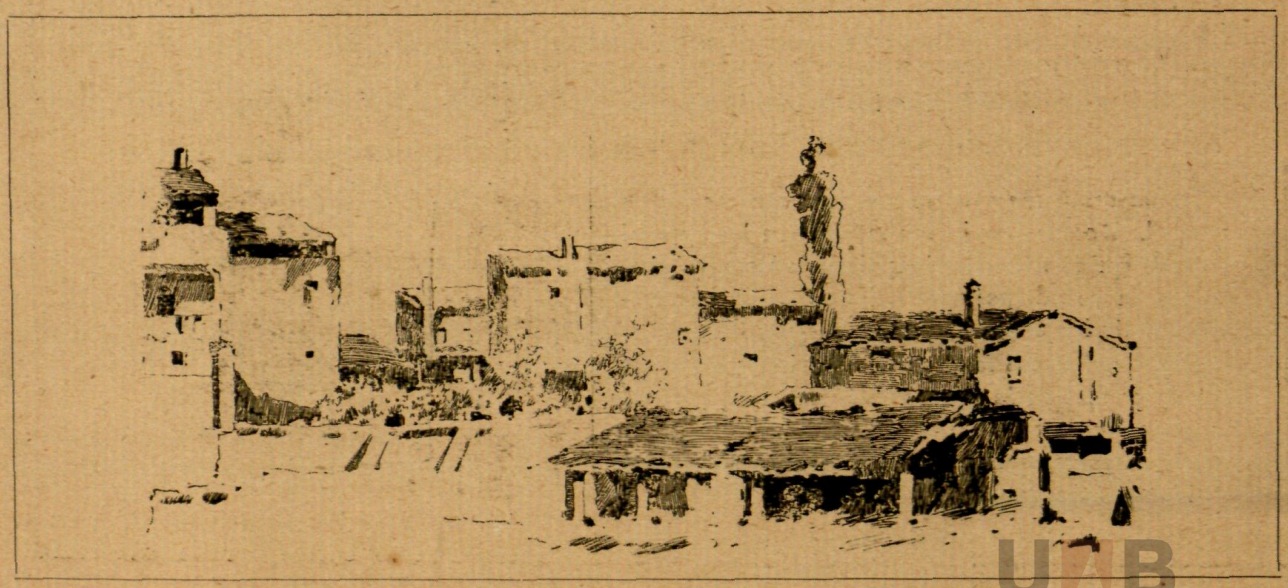

UN APUNTE, PER J. GUASCH

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

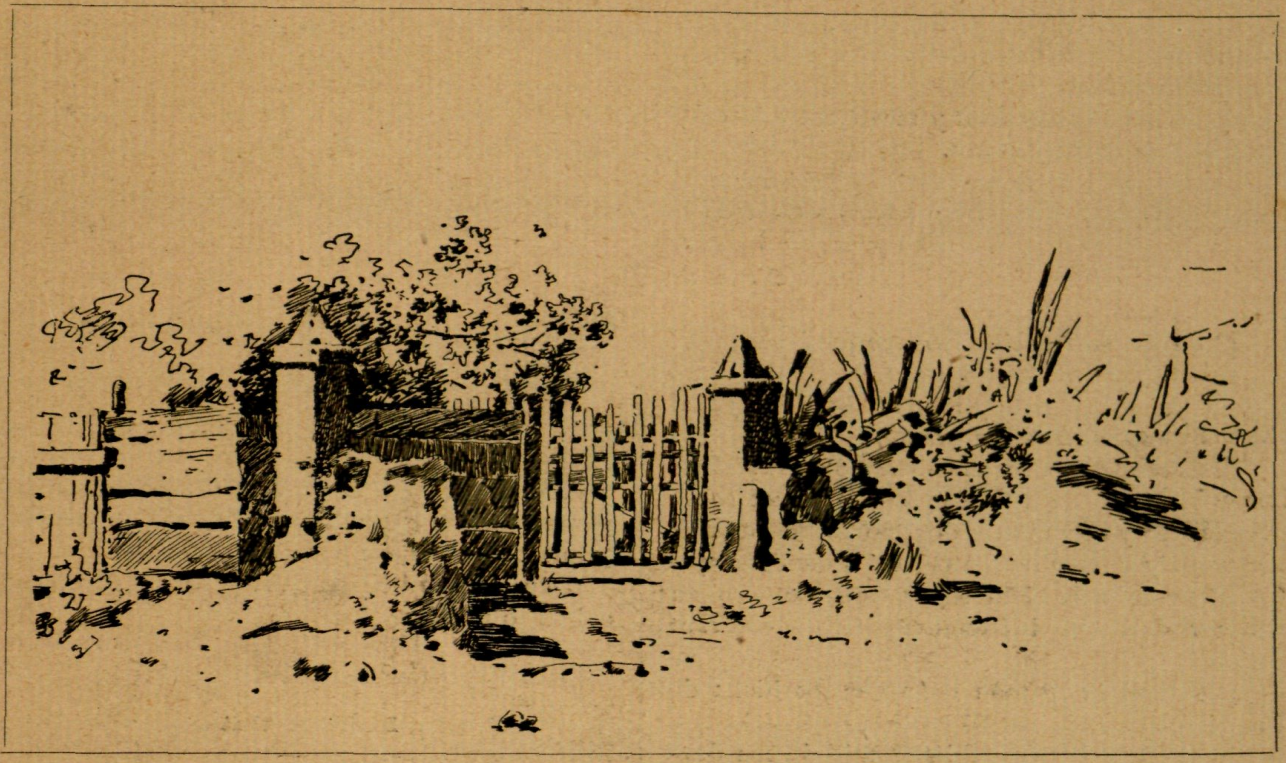

LA ENTRADA DE LA FINCA, PER J. GUASCH

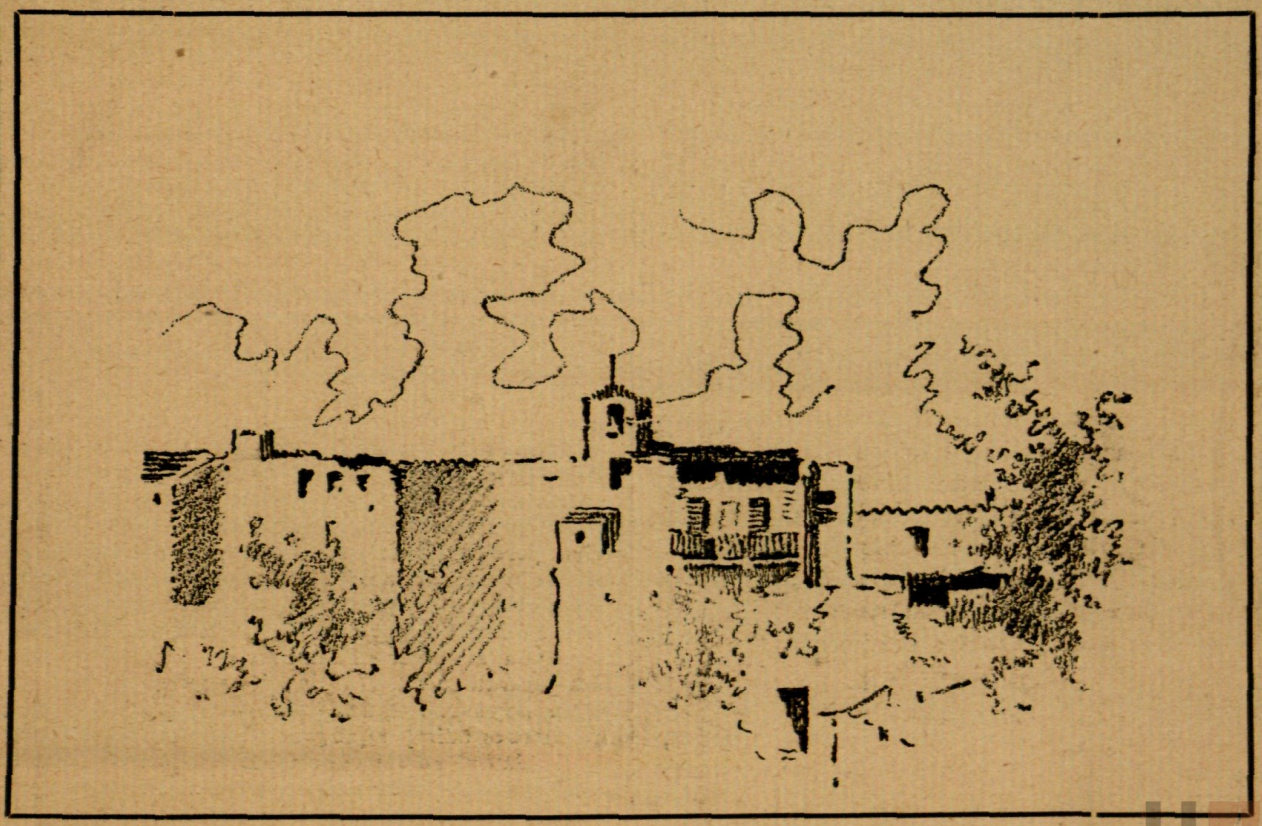

DIBUIX AL LLAPIS, PER J. GUASCH

UAB Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

capet en la meva cama s' adorm y fins, ¿quí sab? potser somnia cosas tan falagueras, visions tant hermosas, com las que delectaren mos somnis en ma infantesa.

Comensa á passar gent y mes gent y jo á tocar ab més dalit que may.

De tant en tant algun cuartet ó bé un chavet (de pessas de dos ne corran pocas) surtint de la butxaca ahont devia estar ab pena, ve á cercar la llibertat y lo respir que li mancava al fons de mon barret.

¡Ab quín plaher sento'l *drinch* que fa al caurer!

Involuntariament giro 'l cap envers lo cantó ahont dorm la Roseta y mon ánima s' enlayra al cel boy mormolant una oració.

Moltas vegadas, las més, per molt que afalago mon violí, per més que apreto l' arquet sobre sas cordas y corran mos dits, no logro enternir á ningú y llavors m' entrego á reflexions que á ser escoltadas ben segur trobarian eco en lo cor dels que indiferents passan per devant meu.

¡Pobrets! en lo mon cuánts cegos hi ha de conciencia!

Jo al cap y á la fí so felís en mitj de ma desgracia, puig ab la idea de que ma ceguera no ha d' esser eterna m' aconhorto y ab ella abrassat sento renaixer en mi forsas bastants pera lluitar ab ma dissort y vencer.....

Cuant l' Eularia ab sa llengua de metall crida la una, desperto á la Roseta que serva encara la posició primera que adoptá, fico 'l violí y 'l arquet dintre armada funda y embolicant ab ma grossa má, la menuda y fina com plomisol d' aucell, de ma jermana, empreném, si be á la inversa, lo camí que poques hores avans havíem fet.

En arrivant á casa passem comptes.

Si la capta ha estat dolenta, jo ben al revés de la Roseta, que tot es hú tirarse en lo miserable jas que 'ns fa de llit y no donarse comptes de rés, jó no puch aclucar l' ull tota la nit pensant en lo negre esdevenidor que al angel á qui Deu me doná per jermana se li espera, mil y mil visions á cual mes esgarrifosas m' asaltan sens clemencia, mil espectres á cual més repugnants, coberts tots ells ab lo trajo horrorós de la miseria devallan pel devant meu rient y mirantme de fit á fit com gosantse crudels en ma desgracia.

Mes si la capta ha estat bona m' abrasso ab mon violí y 'l umpleno de caricias y besades, fins que al ultim, com avergonyit per tants obsequis, fuig de mas mans y la son com una mare carinyosa s' atansa poch á poch clohuent en sos ditets finíssims más parpellas.

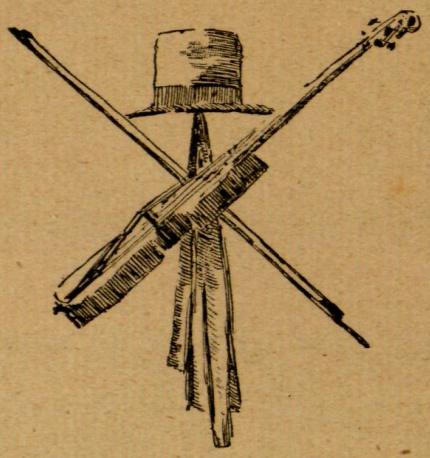

* * *

Alguna vegada m' ha umplert d' horror lo pensar que ma germana no ha de viurer sempre y que per lo mateix pot morir avans que jo.

¡Deu meu no ho permetis! ¡que fora de mi tot sol en lo mon!

GONSALO VEHILS.

BIBLIOGRAFÍA

Colecció de monografías de Catalunya, anotadas per Joseph Roig y Vilardell. — Barcelona-Estampa de Ramon Molinas-1890. — Un vol. de 26 × 18 cm. y 205 págs.

Ab un ben escrit prólech de D. Joseph Coroleu, plé d' atinadas observacions referents al renaixement catalá y al esperit regionalista, que ha donat ocasió pera escorcollar los grans fets de nostre passat, defensar lo nostre dret y reconstituir lo conjunt de la fesomía propia de la nostra Nació, s' ha publicat lo primer volum de monografías, que compren las dels pobles de Catalunya, que comensan ab la lletra A lo seu nom.

Pera fer ressaltar la importancia de dita publicació no hi hauria res millor que copiar alguns párrafos d' aquest patriótich prólech; pero, francament, es petit l'espay de que disposém, pera publicar lo mes adequat, y, la veritat, hi ha tal riquesa y abundancia de rahons, que no sabriam quins escullir.

Las «monografías» son los riuets y rierals que alimentan lo caudalós rius de la historia; son los estudis analítichs indispensables pera reconstituir ab tota la veritat la gran síntessis de la vida d' un poble, á través dels sigles. Aquesta classe d' estudis necessitan un clecticisme especial pera portarlos á cap, perque la mes petita observació, que no tindrá importancia suficient pera consignarla en una de las brancas de la activitat humana, donará lloch á las reflexions d' algun atent observador, pera deduirne un fet general ó rectificar una equivocació, que anunciada per algun autor, s' ha fet vulgar y ha imbuit un criteri particular á la generalitat.

Mes no es tan sols als historiadors á qui 's dirigeixen aquestos estudis; per que ¿qui es la persona regularment instruida que no vol coneixer la historia dels pobles que 'l voltan? Las cosas de casa tenen un interés primordial pera tothom, y entre nosaltres, desgraciadament, s' estudia tan poch la geografía regional, que molts, que considerarian indigne desconeixer la situa-

Biblioteca de Catalunya

ció de la Finlandia ó la existencia del riu Ganges, ni tan sisquera s' enteran de la situació de la serra de la Llena ó del curs que segueix lo riu Gayá, en la nostra provincia.

A Fransa, Mr. Adolph Joanne ha publicat unas detalladas geografías de cada departament, que serveixen de llibre de text en las escolas primarias. Aquí se farceix los tendres cervells dels noys ab los estravegants noms de provincias de la China, tan dificilment apresos com aviat oblidats. La nostra falta de estudis práctichs, s' observa en aquest ram com en moltas altres cosas.

Per totas aquestas rahons, mereixen los nostres mes entussiastas elogis y ferms encoratjements las publicacións de monografías del senyor Reig y Vilardell. Voldriam veurerlas en los prestatjes de totas las llibrerias de aquellas personas qu' estiman los estudis seris y los llibres que aprofitan. Las noticias dels pobles qu 'en lo primer volum se citan son curiosas é instructivas; fan referencia á la situació topográfica; á la població; á las comunicacions; á la historia y á la tradició; á las producción y riquesa; al estudi artístich dels monuments, y en una paraula, se recullen y condensan en dit llibre totas las noticias orals ó escritas que respecte de aquestos pobles se coneixen.

No hi son pas totas; moltas ne faltan: y aquesta es una rahó mes pera fer coneixer aquesta publicació; perqué molts bons patricis se trobarán, que podrán recullir, ab bona voluntat, major cantitat de datos y noticias, que un altre día enriqueixin lo caudal de coneixements necessaris pera estudiar al nostre poble. Se convencerán també, de que, nostres fets que 's desprecian considerantlos insignificants, tenen una importancia capital, cuan s' agrupan y 's recapitulan. Aixís, al mateix temps apreciarán millor los treballs dels que de poble en poble van en busca d' antigallas y cuentos, de costums y recorts; d' aquestos escursionistas, que fan reviurer lo passat en la terra que trepitjan.

Qui no coneix á sa terra no pot apreciarla en lo que val; l' orgull patriótich ha de ser fundat pera no caurer en lo ridícul, y 'l millor fonament del desitj de conservar nostra individualitat se troba en la historia del nostre poble plena de ensenyansas grans, de fets notabilissims, d' epopeyas gegantinas, que tots élls han de ser com lo mirall de que devém servirnos pera seguir las petjadas de nostres antepassats.

P.

APUNTES LOCALS

Cuan los actors del teatre Catalá deixan las pessas de broma y las comedias de costums pera alsarse á la interpretació dels dramas y tragedias, s' observan tals deficiencias en la interpretació, que moltas vegadas aquestas obras resultan, al ser representadas, mol inferiors al concepte qu' un se 'n forma llegintlas : pero mes s' observan aquestos defectes, dividintse la companyía y haventse d' encarregar alguns actors de papers que no han estudiat degudament, com va succehir en las obras representadas en lo teatre Fortuny. La mateixa «Dona honrada» de nostre amich Martí y Folguera va ressentirse moltíssim d' aquest defecte y altre tant dirém de «Rey y Monjo», de Guimerá, que, malgrat la bona voluntad y esforsos del senyor Bonaplata, tingué una execució mol desigual.

Desenganyemse; los actors necessitan estudis especials y si de la seva falta ja se 'n planyía Larra, mes devém plányernos avuy, que totas las arts han adquirit major desarrotllo y vitalitat. Aixís es, que no tota la culpa es dels actors, puig falta una escola catalana de declamació y faltan estudis preparatoris y mes que tot, faltan bonas retribucions pera que cuan un actor es bó no abandoni lo teatre catalá per altres. Sense aquestos elements los autors catalans trobarán sempre en falta bons intérpretes pera la execució de las sevas obras.

Aquest es lo concepte que 'ns ha merescut y las reflexións que 'ns ha sugerit la part de la companyía del teatre Romea, que ha donat una serie de funcions en nostre teatre Fortuny: no las havém fetas ab l' ánim de ferir á ningú, sols sí, ab lo desitj de veurer un dia ó altre una millora en lo nostre teatre regional, orgull, encara que ab tals defectes, de Catalunya y element poderós de propaganda y sosteniment del nostre llenguatje.

«Lo primer amor» y «la dona honrada» de 'n Martí y Folguera foren las primeras obras que 's posaren en escena, alternant ab altres de 'n Feliu y Codina y Albert Llanas. «Rey y Monjo», de Guimerá, obtingué un éxit, pero mes agradá encare «Mar y Cel» del mateix autor y ja coneguda del públich. Lo monólech del mateix Guimerá, «Mestre Olaguer» valent de patriotisme y escrit ab magnífica versificació, fou mol bon dit per lo senyor Bonaplata. En fí «Lo Monjo negre» del senyor Soler entussiasmá á alguns y no agradá á altres. La concurrencia en totas las funcions no fou mes que regular y axó s' esplica per lo avansat de la temporada.

La Societat «Centro de Lectura», un dels primers elements de instrucció pera la classe obrera ab que conta nostra localitat y que tothom deuría protejir y evitar ensemps que s'infeccionés may de política, doná lo dia 13 una vetllada literaria y musical que s' vegé molt concurreguda : en ella se lleigiren importants traballs de varis socis, hi prengueren part alguns actors de la companyia del teatre Catalá y la secció coral, que cada dia presenta un conjunt mes acabat y perfecte y fins podem predirli dias de gloria si continua treballant ab lo dalit que mostra d' un any en sá.

Don Francisco Gras y Elias publicá en la casa Espasa y Companyia una interessant novela escrita en castellá, titolada «Consuelo», ilustrada per Eussebi Planas ; feya temps que s' havian abandonat aquesta publicacions per entregas que tan d' éxit lograren fá deu anys. La novela del señor Gras es interessant, ab facilitat escrita y editada ab gust.

Nostra compatriota Roseta Mauri ha estrenat un ball, «Le rêve», que ha fet furor. La Mauri, de japonesa, ab un ample vestit de brocatel daurat, com portan los marchants de «somriures» á Yokohama, vola graciosa y lleugera, per las taulas, sempre bonica, sempre alegre, fent las delicias dels embabiecats parisiens.

— ¿Se recorda de Reus la Mauri?

— Bé y prou; y no deixaria d' aprofitar un cronista parisién, atret per lo carácter genuinament espanyol que demostra, lo cas de haver promés aquesta célebre bailarina, fará dos anys, una festa á la Verge de Misericordia, per haverla lliurat d' una desgracia. Son pare fou qui vingué á cumplir la prometensa y la Mauri no dexaria de preguntarli per aquell Reus de sa infantesa, vist pobre y petit, entre las grandiositats de la capital de Fransa.

Lo dia 19 se rebé un telégrama de la comsisió que aná á Madrit pera obtindrer la continuació de la Audiencia, manifestant que quedava assegurada la exis-

Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General

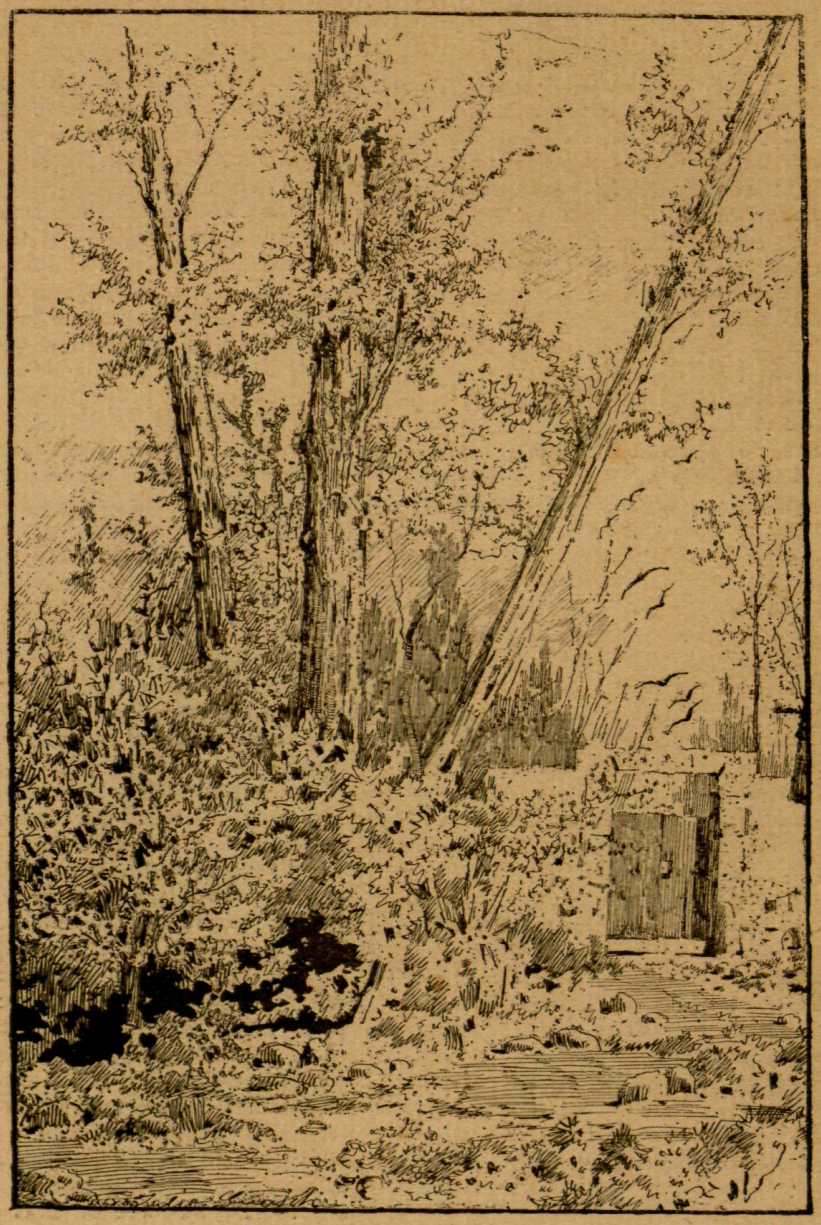

ARBREDA DE SANTAS CREUS, DIBUIX Á LA PLOMA PER J. GUASCH

tencia de aquesta. A tots cuans contribuhiren á lograr aquest éxit los felicitém de veras desde las columnas del REUS ARTÍSTICH.

Don Joan Fargas, deixeble de la Academia Fortuny, ha exposat en casa lo señor Sanromá un busto de fanch, de bonas condicions escultóricas: lo ser deixeble de nostre Director artístich nos veda alabarlo en lo mes mínim.

ADVERTENCIAS

Los suscriptors de fora que encare no hagin satisfet la suscripció, poden efectuarho enviant l' import á aquesta administració, ja sigui en sellos de quince céntims ó en lletra de fácil cobro.

No s' enviará cap mes número als qui per tot lo 15 de Septembre próxim no hagin satisfet l' import de la suscripció.

Los suscriptors que per cualsevol motiu deixin de rebrer algún número de nostra publicació, poden reclamarlo á D. Francisco Canyellas, carrer del Vent, núm. 1, botiga.

AVÍS

En lo carrer del Vent núm. 1, baixos, se compran primers números del REUS ARTÍSTICH que estiguin en bon estat, al preu de dos rals l' exemplar.

Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca UAB

IMP. VDA. TORROJA. REUS